

Bijlage 1: bijlagen bij de lessen

Les 1	p.2
Les 2	p.6
Les 3	p.11
Les 4	p.15
Les 5	p.16
Les 6	p.19
Les 7, 8, 9	p. 24

Bijlage 2: Filmpjes over spreken en

voorbeelden goede/minder goede sprekers p. 29

Bijlage 1: bijlagen bij de lessen

Bijlage les 1 Powerpoint

Spreekvaardigheid

De start: hoe presenteert je?

Lesdoelen:

Jullie kunnen aangeven waar een goede presentatie aan moet voldoen.

Jullie kunnen aangeven welke van de criteria jullie goed / een beetje kunnen en welke criteria jullie nog gaan leren.

Jullie kunnen feedback formuleren (is nog niet het hoofddoel, dit lesdoel komt in een andere les nog uitgebreid terug).

1. Activeren voorkennis

- ▶ Noteer de naam van een goede spreker. Naar wie luister je graag?
- ▶ Noteer in enkele steekwoorden waarom je hem of haar een goede spreker vindt.

- ▶ Tijd: 2 minuten

2. Introductie criterialijst

- ▶ Welke criteria horen in de lijst?
 - ▶ We gaan samen de eerste criteria in de lijst zetten.
- ▶ Tijd: 3 minuten

3. Voorbeeld: Wat doet Herman Pleij?

- ▶ Noteer na het kijken wat je is opgevallen bij de presentatie van Herman Pleij en wat voor effect dit op je heeft.
- ▶ Maak daarbij gebruik van de volgende formuleringen:
 - ▶ Ik zie ...
 - ▶ Ik hoor ...
 - ▶ Het effect hiervan is ...

Tijd: 10 minuten

4. Wederom de criterialijst

- ▶ Welke criteria gaan we nu in de lijst zetten?
- ▶ Noteer eerst zelf enkele criteria (2 minuten). Daarna vullen we de lijst weer gezamenlijk aan (3 minuten).

▶ Tijd: 5 minuten

5. Zelf aan de slag: vertel over jouw hobby

- ▶ Bereid een presentatie voor van 1 minuut waarin je vertelt over jouw hobby. (2 minuten)
- ▶ Iedereen presenteert nu. Als iedereen is geweest, noteer je twee criteria die je al beheerst en een criterium dat je nog gaat leren.
- ▶ We helpen elkaar bij het correct formuleren.

- ▶ ... kan ik al. Dat blijkt uit...
- ▶ ... ga ik nog leren. Ik ben tevreden als ...

▶ Tijd: 15 minuten

6. Afronding

► Beantwoord de volgende vragen:

- Waar moet een goede presentatie aan voldoen?
 - Zijn de lesdoelen bereikt?
 - Ja, want... / Nee, want...
- (2 minuten)

Kunnen we nog een criterium toevoegen?

Tot slot: hoe zien de komende lessen spreekvaardigheid eruit?

Bijlage les 2

Werkblad

Opdracht 1

1.
2.
3.

Opdracht 2 Stemgebruik Peter Heerschop

<u>Criteria Spreken</u>	Ik heb gehoord ... / ik heb gezien
Duidelijke boodschap	
Structuur boodschap	
Taalgebruik	
Stemgebruik:	
- Volume	
- Tempo	
- Intonatie	
- Articulatie	
Wat verder opvalt	

Opdracht 2 Stemgebruik en houding Sheila Sitalsing

<u>Criteria</u>	Ik heb gehoord ... / ik heb gezien
Duidelijke boodschap	
Structuur boodschap	
Taalgebruik	
Stemgebruik:	
- Volume	
- Tempo	
- Intonatie	
- Articulatie	
Lichaamshouding	
Mimiek	

Gebaren	
Contact met publiek	
Wat verder opvalt	

Opdracht 5 Spreekopdracht met feedback

Zelfreflectie

<u>Criteria</u>	Ik heb gehoord ... / ik heb gezien
<u>Houding & Spreken</u>	
Duidelijke boodschap	
Structuur boodschap	
Taalgebruik	
Stemgebruik:	
- Volume	
- Tempo	
- Intonatie	
- Articulatie	
Lichaamshouding	
Mimiek	
Gebaren	
Contact met publiek	
Wat verder opvalt	

Wat gaat je gemakkelijk af tijdens presenteren?

1.
2.
3.

Op welke twee leerpunten wil je je de komende lessen richten?

1.
2.

Bijlage I- Les 2**2. Beoordelen houding en stemgebruik Sheila Sitalsing**

10 minuten

Opdracht

We bekijken een gesproken column van Sheila Sitalsing en letten op lichaamshouding, mimiek, gebaren en stemgebruik: volume, tempo, intonatie.

Beoordeel de presentatie met behulp van het schema Criteria Presentatie

Buitenhof (NPO), 03 09 2017: Politieke column van Sheila Sitalsing over de SP
(3.30 min) <https://www.youtube.com/watch?v=6UuHgyn41a0>.

Bespreek jullie bevindingen in de groep en formuleer minimaal drie positieve punten.

<u>Criteria</u>	Ik heb gehoord ... / ik heb gezien
<u>Houding & Spreken</u>	
Duidelijke boodschap	
Structuur boodschap	
Taalgebruik	
Stemgebruik:	
- Volume	
- Tempo	
- Intonatie	
- Articulatie	
Lichaamshouding	
Mimiek	
Gebaren	
Contact met publiek	
Wat verder opvalt	

Bijlage II – Les 2

Extra opdrachten

Emotioneel lopen

Deze oefening maakt leerlingen bewust van de manier waarop ze overkomen.

De relatie tussen gevoelens, lichaamstaal en beweging.

Werkwijze

Een persoon is regisseur en de andere leerlingen zijn acteurs en staan aan de andere kant van de ruimte.

De regisseur roept: “Het loopje van bange mensen.”

De acteurs lopen door de ruimte als bange mensen.

Als het genoeg is, roept de regisseur: ‘Freeze.’ De acteurs staan stil en lopen vervolgens weer naar achteren voor een volgend loopje.

Bijvoorbeeld: *arrogant, schaamte, bewondering, wanhoop, minachting, uitbundig*

ABC: Emoties raden

Deze oefening maakt leerlingen bewust van de manier waarop ze overkomen.

De relatie tussen gevoelens, lichaamstaal en spreken.

Werkwijze

Verdeel de groep in twee rijen, waarin duo's tegenover elkaar staan. Iedereen krijgt een briefje met drie emoties:

Groep 1	Groep 2
1. Vreugde	1. Verdriet
2. Woede	2. Angst
3. Verbazing	3. Afschuw

Op een teken van de docent zeggen de leden van groep 1 na elkaar het alfabet op, terwijl ze emotie 1 uitdrukken in hun stem. Nadat iedereen geweest is, raadt groep 2 de emotie. Vervolgens zegt groep 2 het alfabet op en druk emotie 1 uit. Zo verder.

Zeg eens ‘Uhhh...’

Deze oefening maakt leerlingen bewust van hoe vaak ze ‘uhhh...’ zeggen. Dat wordt vaak beschouwd als een teken van onzekerheid of onwetendheid.

Werkwijze

Verdeel de groep in twee rijen, waarin duo's tegenover elkaar staan.

In een voorbeeldronde krijgt een vrijwilliger de opdracht om 1 minuut volt te praten over de Olympische Spelen. Als hij 'uhhh...' zegt, is hij af. De tijd wordt geteld
Opsommingen en onnodige informatie leiden tot verlies.

Andere onderwerpen: *mijn school, de leukste leraar, Facebook, Instagram, uitgaan, bijbaan, shoppen, sporten, de krant, series kijken.*

Bijlage les 3

Les 3 De inhoud: hoe breng je structuur aan?

Leerdoelen

- Jullie kunnen structuur aanbrengen in een presentatie:
 - Jullie kunnen een presentatie geven met een inleiding - middenstuk - slot.
 - Jullie kunnen, met behulp van signaalwoorden en -zinnen, de informatie overzichtelijk presenteren.

De vorige lessen

- Wat heb je de vorige twee lessen geleerd?

Voorbeeldspreker: Dan Hassler-Forest

- Welke delen van dit college horen bij elkaar?
- Wat doet de spreker om het verhaal overzichtelijk te vertellen? (Slaagt hij daar in?)

Zelf aan de slag: pitch

- ▶ Bereid een pitch voor over je eindpresentatie:
 - ▶ Noteer wat je in de inleiding - middenstuk - slot gaat vertellen.
 - ▶ Vertel bij het middenstuk minimaal twee inhoudelijke onderdelen.
 - ▶ Welke signaalwoorden en -zinnen kun je gebruiken?
 - ▶ Tien minuten om dit voor te bereiden.
- ▶ De pitch houden:
 - ▶ Groepen van vier
 - ▶ Een spreker, drie beoordelaars (een let op inleiding - middenstuk - slot; een let op signaalwoorden en -zinnen en een let op de twee deelonderwerpen in het middenstuk)
 - ▶ Iedereen vervult een keer elke rol

Zelf aan de slag: pitch

- ▶ Bereid een pitch voor over je eindpresentatie:
 - ▶ Noteer wat je in de inleiding - middenstuk - slot gaat vertellen.
 - ▶ Vertel bij het middenstuk minimaal twee inhoudelijke onderdelen.
 - ▶ Welke signaalwoorden en -zinnen kun je gebruiken?
 - ▶ Tien minuten om dit voor te bereiden.
- ▶ De pitch houden:
 - ▶ Groepen van vier
 - ▶ Een spreker, drie beoordelaars (een let op inleiding - middenstuk - slot; een let op signaalwoorden en -zinnen en een let op de twee deelonderwerpen in het middenstuk)
 - ▶ Iedereen vervult een keer elke rol

Theorie

- ▶ Signaalwoorden- en zinnen
- ▶ Inleiding - middenstuk - slot

Tot slot: de criterialijst

- ▶ Welke criteria moeten we toevoegen aan de lijst?
- ▶ Moeten we bepaalde criteria verwijderen?

Bijlage les 4

Redeneeroefening

Geef leerlingen een oorzaak en een gevolg en laat alle tussenstappen opschrijven met pijl ertussen. Ik geef een (Engels) voorbeeld:

Economic growth- environmental pollution

Economic growth → production and transportation of knowledge and goods
 →country getting richer and companies getting richer →employers will give their employee's a higher salary or other people a job →more easily if all goes very good within their company, because they can afford it more easily because of them being rich →people living in the country getting more wealthy →people being able to buy more stuff →people buying luxury goods like cars (or even a second car), televisions and a computer for every person in their house→these goods need something to keep working, like gas for cars and electricity for computers→because these forms of energy are mostly made of fossil energy (gas,coal), they bring a lot of extra CO₂, CO and other gasses in the atmosphere →environmental pollution

Voorbeeldopties in het Nederlands:

1. A Economische groei → B milieuvervuiling (makkelijk, want voorbeeld in het Engels gezien)
2. A Armoede → B misdaad
3. A Oudere populatie → B slechtere staatsfinanciën
4. A Groter land → B meer macht
5. A Schoolstelsel gefinancierd door de overheid (itt privéonderwijs) → B Slimmere bevolking

Bijlage les 5

A presentation slide with a light green background and a dark green vertical bar on the left. A red arrow points right from the bar. The title 'Slogans: mooi iets gewoons zeggen' is in a large, black, sans-serif font. Below the title, there are two columns of text, each preceded by a red square bullet point.

- Maak groepjes van vier.
- Kies ieder een andere slogan.
- Herschrijf de slogan op een duidelijke, maar saale wijze.
- Probeer te benoemen wat de slogan speciaal maakt.
- Bespreek binnen je groepje.
- Kun je andere slogans in de lijst aanwijzen die op dezelfde manier bijzonder zijn?

- Witte reus: wast een berg, kost een beetje
- Cyprus: the whole world on one single island
- iPhoto: shoot it, save it, share it
- DAS: het antwoord op alles waar u niet om heeft gevraagd
- Heerlijk, helder, Heineken
- SNS: groot geworden door klein te blijven
- Klaverblad: Als je maar lang genoeg gewoon blijft, word je vanzelf bijzonder
- Hema: de normaalste zaak van de wereld

Theorie: stijlfiguren

- Antithese: tegenstelling
 - Paradox: schijnbare tegenstelling
 - Drieslag
 - Woordspeling
- In een presentatie is je tekst niet alleen helder, maar ook prettig om naar te luisteren. Stijlfiguren zorgen voor rijk, verzorgd taalgebruik.

Speech Van Uhm

- Bekijk de speech.
 - Van Uhm was op het moment van spreken net met pensioen, daarvoor was hij commandant der strijdkrachten.
 - Zijn zoon overleed tijdens een missie in Afghanistan.
 - Noteer minimaal drie stijlfiguren uit de speech.
- [Speech Van Uhm](#)

Zelf gebruiken

- Bekijk de lijst met situaties hiernaast.
- Kies er één uit. Schrijf bij een passende tekst met daarin minimaal verschillende drie stijlfiguren.
- Maak tweefallen.
- Lees je teksten voor aan de ander. Kan hij raden welke stijlfiguren jij gebruikt hebt?
- De uitreiking van de beker aan het eind van de competitie (sport naar keuze)
- De uitreiking van je eigen diploma
- Een woordje voor oma op haar 89ste verjaardag
- De presentatie van het woord van het jaar
- De conrector die een leerling toespreek die gespijbeld heeft

Bijlage les 6

EN HOE DOE IK DAT DAN?

Les 6 – je eigen presentatie

CRITERIA

Behandelde onderwerpen

- Houding en stemgebruik
- Structuur
- Argumentatie
- Stijlfiguren

Opdracht

Leg de criteria die je in les 1 hebt opgesteld naast deze lijst. Komen alle behandelde onderdelen aan bod? Wil je criteria schrappen? Wil je criteria toevoegen?

VAN ONDERWERP NAAR STELLING

- Onderwerp: woord of woordgroep die aangeeft waar de presentatie over gaat.
- Stelling: zie die je mening over het onderwerp weergeeft

Opdracht
Maak van je onderwerp een stelling.
Wij vinden dat...

JE EIGEN PRESENTATIE

- In duo's
- 3-5 minuten
- betogend

Opdracht
Noteer individueel vijf zaken waar je je boos over maakt.
Vergelijk jullie antwoorden.
Kies er één uit.

HET PUBLIEK

Mensen vinden graag bevestiging. Is je publiek al voor je standpunt? Geef dan vooral argumenten voor. Is je publiek vooral tegen? Noem dan tegenargumenten, die ze herkennen, en weerleg die.

- Is je publiek het hoofzakelijk met jullie eens of niet?

VAN PUBLIEK NAAR ARGUMENTATIE

- Ons publiek is het met ons eens:
- Verzin drie argumenten voor de stelling

- Ons publiek is het met ons oneens.
- Noem drie tegenargumenten en verzin daar weerleggingen bij.

STRUCTUUR: PER ARGUMENT

Elk argument moet je:

- Noemen
 - Uitleggen
 - Concreet maken
- Schrijf de tekst voor je drie argumenten of tegenargumenten met weerlegging uit.

STRUCTUUR: DE INLEIDING

- Inleiding:
 - Aandacht trekken, zie [voorbeelden](#)
 - Probleem uitleggen
 - Stelling poneren
- Schrijf je inleiding uit. Zorg dat alle onderdelen hiernaast erin zitten.

STRUCTUUR: HET SLOT

- In een slot:
 - Vat je samen
 - Sluit je pakkend af
 - voorbeelden
- Schrijf het slot van je presentatie
- Zorg dat beide onderdelen erin zitten

STIJLFIGUREN

- Stijlfiguren zorgen ervoor dat je tekst niet alleen duidelijk is, maar ook prettig om naar te luisteren
- Bekijk je tekst. Gebruik je in ieder onderdeel (inleiding, per argument, slot) minimaal één stijlfiguur? Zo niet: voeg toe.

Bijlage les 7, 8 en 9

Criterialijst *Spreeken* (pas het niveau en de inhoud aan de klas en het doel van spreekoefening aan)

	Gezien/ gehoord:	o	v	g	Opmerkingen:
Helderheid algehele boodschap/ doel					
Structuur					
Taalgebruik					
Houding					
Stemgebruik					
Contact met publiek					
Wat verder opviel ...					

Naam spreker:

Naam feedbackgever:

Verwoord leerpunt spreker:

A. Wurth, ICLON, 2015

Bovenstaand schema moet naar eigen inzicht worden aangepast en betreft dus slechts een voorstel. Onderstaand feedbackschema en de bijbehorende werkvormen zijn op basis van spreekvaardigheids- en feedbackliteratuur ontwikkeld door Anneke Wurth (ICLON/UL) en gepresenteerd op HSN 2015.

Criterialijst bij het geven en waarderen van feedback

Feedbackgever hield rekening met:	Gezien/ gehoord:	o	v	g	Opmerkingen:
Het benoemen van waarneembaar (concreet) gedrag van de spreker					
Het stappenplan van de 4 G's:					
- Gezien/ gehoord (gedrag)					
- Gevoel/gedachte (ik-boodschap)					
- Gevolg					
- Gewenst/ Geadviseerd voor de toekomst					
Sterke punten én punten ter verbetering voor de spreker					
Het doSeren van de feedback					
Het checken bij de ontvanger (verstaan we hetzelfde onder wat we bespreken, in hoeverre kan de ontvanger meegaan in de gegeven feedback?)					
Wat verder opviel:					

Naam feedbackgever:

Naam observant feedbackgever:

Verwoord leerpunt feedbackgever:

A. Wurth, ICLON, 2015

Korte spreekoefeningen met feedback – hoe een les eruit zou kunnen zien

Aanwezige voorkennis: leerlingen hebben een instructie ontvangen over hoe feedback te geven en informatie over de waarde van feedback. Ze zijn bekendgemaakt met de formulieren 'criteria van spreken' en 'criteria van het geven van feedback'. Ze hebben één keer eerder geoefend met het geven van feedback op een korte spreekoefening die is getoond op scherm. Deze les gaan ze voor het eerst zelf oefenen met korte spreekoefeningen en met het geven van feedback. De leerlingen formuleren voor zichzelf één of enkele leerdoelen m.b.t. spreken en het geven van feedback waaraan zij deze les zullen werken.

1) OPDRACHT KORTE SPREEKOEFFENING HSN: Doel -> ervaring opdoen met korte spreekoefeningen en het werken met 'peerfeedback'. Vragen die centraal staan: wat levert deze manier van werken ons op? Wat leren de afzonderlijke personen? Kan dit werken in mijn lessen?

De docent geeft aan wat de doelen zijn van de les en geeft vervolgens een opdracht voor een korte spreekoefening. De docent toont het volgende stappenplan op hoofdlijnen. Materialen die in de groepjes worden gebruikt zijn de criterialijsten 'criteria van spreken' en 'criteria van het geven van feedback'.

2) VOORBEREIDING: 5 minuten HSN: 3 minuten

De korte spreekoefeningen vragen om een korte voorbereiding van vijf minuten waarin:

- door Persoon 1 wordt nagedacht over de inhoud, vorm en presentatie van de oefening. Enkele steekwoorden mogen worden opgeschreven. Tevens formuleert Persoon 1 (een) enkele leerpunten vanuit de 'criterialijst voor spreken' die hij/zij doorgeeft aan de groepsgenoten (dat laatste kan ook als huiswerk zijn opgegeven). **HSN 1 leerpunt**
- door Persoon 2 de leerpunten van Persoon 1 worden genoteerd. Persoon 2 formuleert aan de hand van de criterialijst van het geven feedback één of twee leerpunten en deelt deze mee aan zijn/haar groepsgenoten. **HSN 1 leerpunt**
- door Persoon 3 de leerpunten van Persoon 1 en 2 genoteerd. Persoon 3 formuleert aan de hand van de criterialijst van het geven van feedback één of twee leerpunten en deelt deze mee aan zijn/haar groepsgenoten. **HSN 1 leerpunt**

3) SPREEKOEFFENING: Persoon 1; 1 tot 4 minuten HSN: 2 minuten

De korte spreekoefening duurt 1 tot 4 minuten en wordt in het groepje uitgevoerd (dus niet plenair). De docent zorgt voor een duidelijk startmoment met een mogelijkheid voor de groepjes om nog een vraag te stellen over het proces. Tip: laat een klok meelopen op het bord om het proces te reguleren.

4) FEEDBACKRONDE 1: Persoon 2 geeft feedback aan Persoon 1; 5 minuten (bij groepswerk met 4 personen, 2 rondes van 5 minuten) HSN: 2 minuten

5) FEEDBACKRONDE 2, Persoon 3 geeft feedback aan Persoon 2: 3 minuten. Persoon 1 en/of 2 geven vervolgens feedback op de leerpunten van Persoon 3: 2 minuten. HSN: 2 minuten

6) EVALUATIE VAN HET PROCES IN DE GROEP: 10 minuten HSN: 4 minuten

- Iedereen schrijft in drie minuten op wat hij/zij heeft geleerd over het spreken, over het geven en ontvangen van feedback en wat een belangrijk punt is voor wat betreft het proces. Bij proces: wat werkte er wel, wat werkte er niet en wat neem ik mee?

Per persoon worden bovenstaande punten langsgelopen, uiteraard waar passend met in achtname van de feedbackregels.

7) EVALUATIE IN DE KLAS: 5 tot 10 minuten HSN: 4 minuten

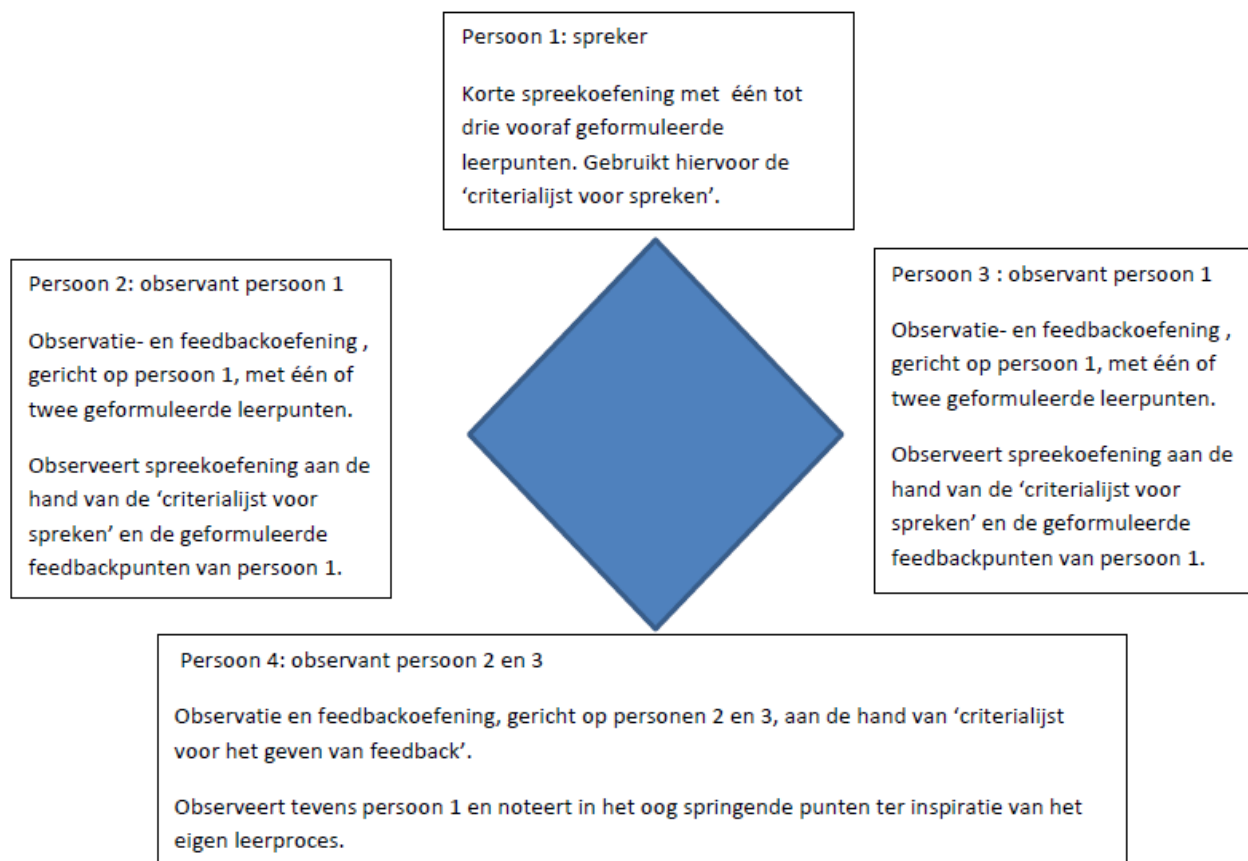
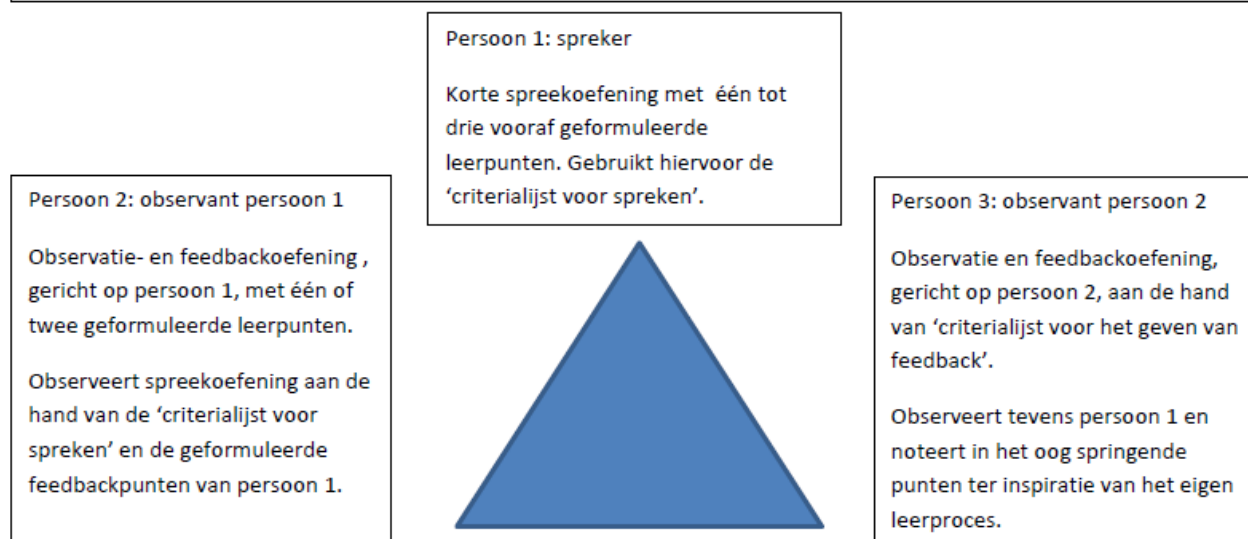
de docent evalueert tevens de drie punten uit de vorige ronde door de groepen te vragen om inbreng. De docent geeft ook eigen observaties weer.

Het oefenen van spreekvaardigheid door korte oefeningen met feedback van medeleerlingen

Organisatie in groepen van 3 of 4. Deze groepjes blijven enkele lessen in dezelfde samenstelling met elkaar samenwerken.

De leerlingen krijgen vooraf een duidelijke instructie op de waarde van feedback en de wijze waarop deze het beste wordt gegeven. Ze krijgen van de docent naast oefentijd voor het spreken ook oefentijd voor het geven van feedback tijdens de les.

Uitgangspunten van de lessenserie zijn: iedere leerling oefent minimaal twee keer met het spreken en het ontvangen van feedback. Ook oefent iedereen twee keer met het geven van feedback op de spreker en op de persoon die de spreker heeft geobserveerd en voorzien van feedback.

Voorbeelden van werkbladen voor leerlingen

1. Compliment geven en ontvangen

- 1.....
- 2.....
- 1.....
- 2.....

2. Feedback geven en ontvangen

1. Feedback is
2. Feedback is prettig, want
3. Feedback is niet prettig, want

3. Feedback oefenen en beoordelen

	Gezien/gehoord	O / M / V / G
Houding/mimiek		O / M / V / G
Stemgebruik		O / M / V / G
Contact met publiek		O / M / V / G
Presentatie		O / M / V / G
Wat verder opvalt		O / M / V / G

4. Spreek- en feedbackoefening I

Leerpunten presentator, feedbackgever en observant	
Presentator – leerpunt 1	
Presentator – leerpunt 2	
Feedbackgever – leerpunt 1	
Feedbackgever – leerpunt 2	
Observant – leerpunt 1	
Observant – leerpunt 2	

<u>Criteria Spreken</u>	Gezien/gehoord	O / M / V / G
Helderheid boodschap		O / M / V / G
Structuur		O / M / V / G
Taalgebruik		O / M / V / G
Stemgebruik		O / M / V / G
Houding		O / M / V / G
Contact met publiek		O / M / V / G
Wat verder opvalt		O / M / V / G

Spreker:

Leerpunten spreker:

Feedbackgever:

<u>Criteria Feedback</u>	Gezien/gehoord	O / M / V / G
Benoemen van waarneembaar gedrag		O / M / V / G
Waarneming - Gedrag		O / M / V / G
Reactie - Gevoel (ik- gedachte)		O / M / V / G
Effect - Gevolg van gedrag		O / M / V / G
Verandering - Gewenst gedrag		O / M / V / G
Sterke punten		O / M / V / G
Leerpunt 1		O / M / V / G
Leerpunt 2		O / M / V / G
Check bij ontvanger		O / M / V / G
Wat verder opvalt		O / M / V / G

Feedbackgever:

Leerpunten feedbackgever:

Observant feedbackgever:

Bijlage 2: Filmpjes over spreken en voorbeelden goede/minder goede sprekers

- Arie en Sylvester Spreken in het openbaar
<https://www.youtube.com/watch?v=u2ofzkNKbNs>

Geinig filmpje over tips en hoe ze niet op te volgen

- Beneath the Surface of Botox: Dr. Jean Carruthers at TEDxVancouver
https://www.youtube.com/watch?v=cuEZ8l_lZe0&t=22s

Verschrikkelijk zenuwachtige mevrouw die er dapper doorheen ploegt (rare gelaatsuitdrukking door Botox)

- Once upon a school – Dave Eggers
<https://www.youtube.com/watch?v=fEKW8jO10GU>

Zenuwachtige snelle spreker met mooi en inspirerend (en grappig verhaal). Je moet er even inkomen maar dan neemt hij je ook mee. Prima om feedback mee te oefenen

- Every child needs a champion – Rita Pierson
<https://www.youtube.com/watch?v=SFnMTHhKdkw>

Geweldige spreekster, qua mimiek (mooi voorbeeld) en grappig en goed verhaal

- Herman Pleij over Max Havelaar en reactie op Christiaan Weijts:
<https://dewerelddraaitdoor.bnnvara.nl/media/352408>

- Litlab speeches: Onderwerp: spreekvaardigheid

Theorie: via de docent / zie bijlage (Litlab: speeches)

Onderdeel: spreken voor de klas

Aan het einde van deze les:

- heb je geoefend met spreken voor een groep;
- heb je feedback gegeven en ontvangen over je eigen en de anders presentatietechnieken.
<https://litlab.nl/proef/speeches/>

- Een uitleg van de taken van de redenaar volgens Aristoteles:
<https://www.youtube.com/watch?v=fVTvb4rb6TI>
- Hassler-Forest, D. (2014). Waarom is gamen beter voor ons dan het lezen van een goed boek? Opgehaald van Universiteit van Nederland:

<https://www.universiteitvannederland.nl/college/waarom-is-gamen-beter-voor-ons-dan-het-lezen-van-een-goed-boek/>

- <https://youtu.be/rRlagSrhoWQ> finale Gouds scholierendebat, opzetbeurt tegenstander: vanaf 4:47
- Fragment uit het radioprogramma *Evers Staat op*. Peter Heerschop: 'Lieve Marianne over Ireen, Antoinette, Carlijn, Sjinkie en Sven', 12-2-2018.
<https://www.538.nl/olympische-spelen/lieve-marianne-over-ireen-antoinette-carlijn-sjinkie-en-sven>
- Youtube – idols – fragment →
<https://www.youtube.com/watch?v=Mb0skvhHUSI>
Of → https://www.youtube.com/watch?v=b0v9q8KD_KQ
-